

Etnik Grupların Siyasallaşmaları ve Uluslaşma

İçeriği Yazan: [Güler KALAY](#) [1] Zaman: Salı, 08/10/2013 - 13:05

Yazar Bloğuna Ekle: Yazarlar Bloğunda Görünmesin

Ulusçuluk, kendi siyasal birimleri bulunmayan etnik topluluklarda itici güç olarak günümüzde önemini halen korumaktadır. Etnik ulusçuluk, Fransız Devrimi ile ortaya çıkan milliyetçilik ideolojisinin Alman düşünürlerince ulus-devlet olarak şekillendirilmesi ve pratiğe dönüşmesiyle siyasal ve toplumsal düzenin temeli varsayılmıştır. Ulusçuluk fikri, ulus-devlette vatandaşlık hakkı ve demokrasi gibi kazanımlar sağlarken öte yandan faşizm gibi olumsuz unsurların ortaya çıkma olasılığını da içinde barındırmaktadır. Her ne kadar ulus-devlet, belli bir etnik grubun siyasallaşması olarak tanımlansa da içinde farklı etnik grupları da bünyesinde barındırabilmektedir. Hakim etnik kimlikle tanımlanmış olan ulus-devletlerde diğer etnik grupların kimlik sorunu yaşamaları, zaman içinde etno-kültürel yapılarının erimeye başlaması, mevcut siyasal sistemden koparak yeni bir ulus-devlet kurmaya yönelik ayrılıkçı hareketler gibi sorunlar görülebilmektedir.

Temelleri milliyetçilik ideolojisine dayanan ulusdevletler, siyasi ve ulusal sınırların birbiriyle uyumunu sağlamayı amaçlayarak siyasi otoriteye bağlı bağdaşık toplum için çabalamakta böylelikle birleştirici unsur olarak gördüğü ulusçuluğa yönelirken, ulus-devlet içindeki diğer etnik gruplar da uluslaşabilmek ve kendi siyasi yapılarını kurabilmek için ulusçuluğa yönelmektedirler.[\[1\]](#)

Ulusçuluğu, bir halk adına özerklik, birlik ve kimlik edinmek ve bunu sürdürmek için oluşturulan ideolojik bir hareket olarak ele alan görüşe göre; ulusçuluk teritoryal ve etnik ulusçuluk olarak ikiye ayrılır.[\[2\]](#) Buna göre; teritoryal ulusçuluk, anti-sömürgeci ulusçuluk olup, öncelikle yabancı yönetimden kurtulmaya çalışarak ulus kimliğini kazanmakta ve bağımsızlıktan sonra söz konusu topraklar üzerinde kendi ulus-devletini kurarak entegrasyoncu ulusçuluk olarak, bünyesinde etnik farklılıkları barındıran nüfusu bütünleştirmeye ve yeni bir teritoryal ulus yaratmaya çalışmaktadır. Etnik ulusçuluk ise bağımsızlıktan önce içinde bulunduğu siyasi birimden ayrılmaya ve etnisiteye dayalı bir ulus oluşturmaya çalışmaktadır. Ayrılıkçı veya diaspora ulusçuluk olarak da adlandırılan etnik ulusçuluk, bağımsızlık sonrasında, ulus-devletinin sınırları dışında kalan akrabalarını ve onların yaşadıkları toprakları ilhak ederek daha geniş bir şekilde etnisiteye dayalı ulus kurmayı amaçlayarak pan ulusçuluğa (irredentist) yönelebilmektedir.[\[3\]](#) Bu bağlamda etnik ulusçuluk, kişinin ana diline ait

kültür ve soy kavramları içinde bir ulusa bağlılık olarak tanımlanabilmektedir.[4] Etnik ulusçuluk noktasında öne çıkan bir kavram etnosantrizme göre;

kendi etnik grubunu her şeyin merkezine koyarak hareket eden etnik grup, kendi etnik kültürel değerlerini diğerlerinininkinden üstün sayar.[5]

Etnik grupların ulusçuluğu nasıl benimsediği hakkındaki görüşlerden birine göre; etnik ulusçuluğun temeli ekonomiktir. Etnik grup, ekonomik ve güvenlik kaygılarıyla devletleşmeye yönelmektedir. Milliyetçi, aşırı ulusçu hareketler de ekonomik ve güvenlik problemlerinin yaşandığı zamanlarda yükselmektedir.[6] Bir başka görüşe göre ise etnik ulusçuluğu siyasi, ekonomik ve kültürel şartları göz önüne alarak yorumlamakta ve bu şartlardaki değişimlerin ulusçuluğu yükselteceğini varsaymaktadır. Ulus-devleti oluşturan egemen etnik grup, kendi ulusçuluğunu resmi ulusçuluk veya vatanseverlik olarak tanımlarken, diğer etnik grupların ulusçuluğunu, devlete karşıt ulusçuluk olarak ifade etmektedir.[7] Gelişmiş bir ekonomik yapıya sahip Kanada'ya baktığımızda Quebec ulusçuluğu, etnik ulusçuluğu ekonomik temellere dayanan tezi çürütmektedir; ancak yine de ekonomik faktörlerin etkisi yok sayılamaz. Etnik ulusçuluğun oluşması ve/veya etnik çatışmalar, farklı etnik gruplar arasında sosyal kârların, fırsatların ve mevcut kaynakların dağılımındaki eşitsizlik nedeniyle diğer bir deyişle ulusçuluk, bir grubun diğerini sömürmesine karşılık olarak yükselebilir. Bu açıdan baktığımızda ekonomik faktörler tek başına asıl neden olmamakla birlikte itici güç olabilmektedirler. Göreli yoksunluk teorisine göre ise etnik grup, var olmayı istediği ideal toplumsal yaşam ile sahip olduğu kaynakları arasındaki göreli fark büyükse kendini "yoksun" hissetmekte ve bu yoksunluğunun sorumlusu olarak siyasal üstünlüğü elinde tutan etnik grubun ekonomik-siyasal politikalarını görür ve görüşün grup bilincine dönüşmesiyle uluslaşmayı amaçlamaya yönelmektedir.[8]

Marksist teori ise uluslaşmanın temelinde egemen sınıfın gerçek sınıf çelişkisini gizlemek ve avantajlı konumunu sürdürmek üzere oluşturduğu yapay bir oluşumu görür.[9] Connor, etnik ulusçuluğu kitlesel bir fenomen olarak değerlendirir ve etnik-ulusalcı kimliğin psikolojik/duygusal derinliklerinin daha fazla değerlendirilerek literatüre yansıtılmasını savunur.[10] Bilimsel yaklaşımlardaki en önemli hata, bahsedildiği gibi ulusçuluğu devlete bağlılıkla bir tutma eğilimidir ve bu da özellikle devlet ve ulus kelimelerinin birbirlerinin yerine kullanılmasıyla oluşan geniş bir terminolojik sorundan kaynaklanmaktadır. Ayrıca Connor, insan ilişkileri üzerinde maddeciliğin etkisinin abartılması sonucunda etnik çatışmaların kaynaklarının ekonomik olduğuna yönelik inanış, eğer ekonomik koşullar iyileştirilirse çatışmaların önüne geçilebileceği düşüncesine neden olduğunu savunmaktadır. Connor, gruplar arası temasın birbirine uyumlu ilişkileri meydana getireceğine duyulan iyimser inanca bağlı olarak, ABD örneğinin diğer tüm çokuluslu devletlerde de uygulanabilirliği yönünde yanılsamalara neden olduğunu ifade eder.

Etnik kimliği saldırıya uğrayan birey, savunmaya geçmekte ve kimlik bilinci etnik grup bilincine dönüşebilmektedir. Saldırının öznesi çok farklı olabilir, asimilasyon yönünde bir tehdit algısı, diğer grup veya gruplardan gelen veya geldiği sanılan dışlayıcı etkenler, ekonomik ve demografik etkenler, tarihsel travmalar gibi. Etnik grup, ulus ve ulusçuluk arasında oldukça sorunlu bir ilişki mevcuttur. Bu sorunlu ilişkinin en önemli sonuçlarından biri de hiç kuşkusuz etnik çatışmalardır. Bu bağlamda etnisite, halen çokuluslu toplumların iç politikalarındaki başlıca problemlerinden, dış politikalarında ise rakip devletler tarafından kullanılabilecek stratejik tehdit unsurlarından birisidir.

Güler KALAY

guler.kalay@politikadergisi.com [2]

Kaynakça:

- [1] Kurubaş, Erol; “Etnik Sorunlar: Ulus-Devlet ve Etnik Gruplar Arasındaki Varoluşsal İlişki”, Doğu Batı; Sayı 44; s.12
- [2] Smith, D. Anthony; “Milli Kimlik”, İletişim yay., İstanbul 1994, s.121
- [3] Smith, D. Anthony; “Milli Kimlik”, s.133-134; Özkırımlı, Umut; “Milliyetçilik Kuramları Eleştirel Bir Bakış”, Sarmal yay., İstanbul 1999, s.210-211
- [4] Ganguly, Rajat and Taras, Raymond C., Understanding Ethnic Conflict, The International Dimension, New York: Longman Inc., 1998, s.11
- [5] William G. Sumner, Folkways, A Study of the Sociological Importance of Usages, Manners, Customs, Mores and Morals, New York, Dover Publications, 1959, s. 2-30.
- [6] Jack Snyder, “Nationalism and Crisis of the Post-Soviet State”, Ethnic Conflict and International Security, Ed. Michael Brown, Princeton, Princeton University Press, 1993, s. 81.
- [7] 154 Kellas, James G., The Politics of Nationalism and Ethnicity, London, Macmillan Press, 1991, s. 51-65.
- [8] Çelik, Ayşe Betül, “Etnik Çatışmaların Çözümünde Siyaset Bilimi ve Uyuşmazlık Çözümü Yaklaşımları”, **Çatışmadan Uzlaşmaya Kuramlar, Süreçler ve Uygulamalar**, Derleyen: Nimet Beriker, İstanbul Bilgi Üniversitesi yayınları, İstanbul Aralık 2009, s.3
- [9] Donald L. Horowitz, **Ethnic Groups in Conflict**, University of California Press, 1985, s.106
- [10] Connor, Walker, Ethnonationalism, The Quest for Understanding, New Jersey, Princeton University Press, 1994, s. 161.

Yorumlar

Tebrikler

İçeriği Yazan: İlker EKİCİ Zaman: Salı, 22/10/2013 - 10:05

Ellerinize sağlık, son zamanlarda okuduğum en iyi ve en saf ulusçuluk tahlili. Hiç giydirme yok, tebrik

ederim!

Çok teşekkür ederim ilker

İçeriği Yazan: Güler KALAY Zaman: Salı, 22/10/2013 - 15:26

Çok teşekkür ederim ilker Bey, dilim döndüğünce aktarmaya çalıştım.

saygı ve selamla

G. Kalay

- [Bilim/Kuramsal](#) [3]

Kaynak URL (13/05/2024 - 16:53 tarihinde yazdırıldı):

<https://www.politikadergisi.com/makale/etnik-gruplarin-siyasallasmalari-ve-uluslasma>

Bağlantılar:

[1] <https://www.politikadergisi.com/pd-uye/guler-kalay>

[2] <mailto:guler.kalay@politikadergisi.com>

[3] <https://www.politikadergisi.com/category/icerik-kategorileri/bilimkuramsal>